

Täysistunto

Tiistai 14.5.2024 klo 14.00—15.35

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n sekä lastensuojelulain 27 ja 41 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 16/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 3/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.15 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettua lakia ja lastensuojelulakia.

Esityksen tavoitteena on parantaa tiedonsiirtoa eri sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Tavoitteena on päivittää asiakastietolain siirtymäsäännökset siten, että ne ovat palvelunantajien ja Kelan toteutettavissa huomioon ottaen erityisesti hyvinvointialueiden aloittamisesta aiheutuvat tarpeet uusien tietojärjestelmien hankintoihin. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa terveydenhuollossa toimiville sosiaalityöntekijöille tiedonsaantioikeus Kelan etuustietoihin, jotka ovat terveydenhuollossa toimiville sosiaalityöntekijöille välttämättömiä potilaan terveydentilaan liittyviä sosiaaliturvaetuksia koskevan neuvonnan ja ohjauksen varmistamiseksi osana terveystalouden järjestämistä ja toteuttamista. Esityksessä myös selkiytetään välttämättömien potilastietojen luovuttamista potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi, kun kyse on lähetteen tekemisestä tai hoitopalautteen lähettämisestä taikka tilanteesta, jossa useampi palvelunantaja osallistuu potilaan hoitoon esimerkiksi lääkäriasemalla.

Nykyisessä mallissa tiedonsiirtoon ja hallintoon liittyy esimerkiksi seuraavanlaista problematiikkaa: Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän terveydenhuollossa ja valtion oikeuspsykiatrisissa sairaaloissa työskentelee sosiaalityöntekijöitä, joiden tehtävät ovat osa terveydenhuollon kokonaisuutta. Näissä tehtävissä ei ole kyse sosiaalihuoltolain mukaisesta sosiaalihuollon tehtävästä, eikä sosiaalityöntekijällä siten ole asiakastietolain mukaisia sosiaaliviranomaisen tiedonsaantioikeuksia. Terveidenhuollossa toimivilla sosiaalityöntekijöillä on ollut hyvinvointialueiden aloittamiseen eli vuoden 2022 saakka käyttöoikeus Kelan ylläpitämään etuustietopalveluun. Kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa, siirtyivät Kelan etuustietopalvelun käyttöön oikeuttavat tehtävät hyvinvointialueille. Edellä mainittu sosiaalihuollon asiakaslain mukainen tiedonsaantioikeus

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2024 vp

koskee vain sosiaalihuollon toimintaa. Lainsäädännössä ei ole tiedonsaantioikeutta, kun kyse on pelkästään terveydenhuollon järjestämisvastuullisesta palvelunantajasta. Jotta tieto olisi kaikkien tarvittavien viranomaisten saatavilla, on nykyistä käytäntöä muutettava. Tässä yhteydessä haluan nostaa esiin myös opiskeluhuollon tiedonsiirron haasteet, jotka tulee ottaa tarkasteluun kuntien ja hyvinvointialueiden koulujen kesken.

Arvoisa puhemies! Esityksessä esitetään Kanta-palveluihin liittymisvelvoitteen siirtymäaika siirrettäväksi puolellatoista vuodella siten, että uusi siirtymäaika olisi 1.3.2026. Hallitusohjelman mukaisesti asiakastietolain kustannuksia ja tarvetta lain voimaantulon siirtämiseen tai porrastamiseen tulee arvioida siten, ettei hyvinvointialueille aiheudu toimeenpanosta kohtuuttomia kustannuksia.

Liittymisvelvoitteiden yhteydessä tulee aloittaa kaikkien muiden paitsi perheoikeudellisten palvelujen palvelutehtävän asiakasasiakirjojen tallentaminen. Sääntelyä on tarpeen tämentää siten, ettei potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi välttämättömien potilastietojen luovuttaminen potilaan kanssa sovitulle palvelunantajalle edellytä luovutuslupaa tai erillistä suostumusta. Lain 72 §:n mukaista velvoitetta tallentaa asiakastietojen luovutuksia koskevat tahdonilmaukset tahdonilmaisupalveluun on tarpeen tämentää siten, että tallennusvelvoite koskee informointien, luovutuslupien ja kieltojen lisäksi vain valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja koskevia suostumuksia.

Käsillä olevalla esityksellä on sekä taloudellisia että yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esityksen taloudelliset vaikutukset liittyvät siihen, että esityksellä pyritään välttämään palvelunantajille koituvia ylimääräisiä kustannuksia lykkäämällä Kanta-palveluihin liittyviä siirtymäaikoja siten, että palvelunantajat ehtivät toteuttaa meneillään olevat tietojärjestelmähankintansa ja toteuttaa lain velvoitteet vasta kyseisiin uusiin tietojärjestelmiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

15.20 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on erittäin tärkeä esitys koskien asiakastietoja ja niiden tallentamista. Ensinnäkin on todettava, että ehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja koskevia siirtymäaikoja. Lisäksi terveydenhuollon palvelunantajille ehdotetaan oikeutta luovuttaa potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi välttämättömät tiedot potilaan kanssa sovitulle terveydenhuollon palvelunantajalle, jotta tieto liikkuisi paremmin. Terveydenhuollossa toimiville sosiaalihuollon ammattihenkilöille ehdotetaan tiedonsaantioikeutta Kansaneläkelaitoksen etuustietoihin. Lakiin tehtäisiin hallituksen esityksen mukaan myöskin eräitä tekniluonteisia kirjauksia.

Valiokunta on pitänyt näitä muutoksia tarpeellisina ja lähtökohtaisesti kannatettavina. Valiokunnassa puolsimme näiden muutosten tekoa mutta teimme myös eräitä muutoksia itse.

Kaikki kiertyy, arvoisa puhemies, sen ympärille, minkälaisessa määräajassa on kohtuullista vaatia asiakastietojen tallentamista, ja tältä osin siirtymäaikoja pohdittiin tarkkaan. Esityksen ensimmäisessä lakiehdotuksessa ehdotetaan valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita koskeviin siirtymäsäännöksiin useita muutoksia. Valiokunta pitää sekä toiminnallisista että taloudellisista näkökulmista käsin hyvin perusteltuna, että hyvinvointialueilta ei edellytetä esimerkiksi Kanta-palveluun liittyvien uusien ominaisuuksien toteutusta käytöstä poistuviin tietojärjestelmiin. Valiokunta pitää sen sijaan erittäin perusteltuna sitä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2024 vp

että näitä ehdotettuja siirtymäaikoja pidennettäisiin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tietenkin siirtymäaikojen pidentämisestä huolimatta nostettu esiin myöskin huolta siitä, että esityksen mukaiset siirtymäajat ovat edelleen osin liian tiukkoja ja tulevat pidentämisestä huolimatta aiheuttamaan hyvinvointialueille merkittäviä haasteita ja kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on todennut näistäkin, että huomioon ottaen tietojärjestelmämuutosten vaatimien siirtymäaikojen tarve niiden siirtymäaikojen on oltava realistisia, jotta varmistetaan tietoturvallinen tietojen käsittely sekä siihen liittyvien palveluiden sujuva toteutus. Tärkeätä tässä kaikessa on se, kuten perustuslakivaliokunta on todennut, että ei syntyisi sääntelemättömiä tilanteita ja myöskin näitä tietoja käsiteltäisiin yhdenmukaisesti. Siksi olemmekin tehneet tänne vielä yhden siirtymäsääntökorjauksen, joka liittyy siihen, että sosiaalihuollon palvelunantajan on liityttävä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon viimeistään 1.9., ja näin sitten saadaan lisää aikaa tähän. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.23 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kiuru jo hyvin referoikin valiokunnan ajatukset ja mietinnön sisällön. Sinällään tämä hallituksen esitys sai hyvin laajaa kannatusta valiokunnan kuulemilta asiantuntijoilta. Tämä esitys on yksimielinen ja helpottaa hyvinvointialueitten tilannetta ja selkiyttää näitten asiakastietojen käsittelyä. Ehkä ne huomiot tähän hallituksen esitykseen, mitä valiokunta painotti ja mihin teki muutoksiakin, sisältyivät nimenomaan tähän riittävään siirtymäaikaan. Ja nyt tämän kuulemisen perusteella nämä määritellyt pidemmät siirtymäajat ovat senkaltaisia, että alueet pystyvät toteuttamaan tämän toiminnan niin turvallisesti kuin taloudellisesti järkevällä tavalla. Silti tätä uudistusta on edelleen seurattava ja on pidettävä huoli näistä taloudellisista edellytyksistä alueille myös näitten käyttöönotossa ja edelleen jatkoselvittelyssä. Mutta tällaisenaan esitys oli ihan yksimielinen.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 16/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.